

2022

SANSKRIT

(Honours)

Paper : SKT-HC-3036

(Indian Social Institutions and Polity)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Indian Social Institutions : Nature and Concepts)

(Marks : 20)

1. Answer the following questions (any four) : 1×4=4

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम् (यस्य कस्यापि चतुष्टयस्य) —

(a) Write the name of any one basic social institution.

सामाजिकसंस्थानस्य मूलविभागानां कस्यापि एकस्य नाम लिखत।

(b) How many secondary institutions of 'Family' are there?

'कुलस्य' गौणसंस्थानानि कति सन्ति?

(c) Write the name of any work of Smṛti literature.

कस्यापि स्मृतिशास्त्रस्य नाम लिख्यताम्।

(d) "The Vedic society was matriarchal." Is this statement correct?

'वैदिकसमाजः मातृतान्त्रिक आसीत्'—इदं वचनं शुद्धं न वा?

(e) Write the name of any memoir of any foreign writer.

केनापि विदेशिरचकेन विरचितस्य एकस्य स्मृतिग्रन्थस्य नाम लिखत।

(f) How many Dharmasthānas are there?

धर्मस्थानानि कति सन्ति?

(g) Is marriage a basic social institution?

विवाहः सामाजिकसंस्थानस्य मूलविभाग अस्ति किम्?

2. Give short answers to any *three* of the following questions :

2×3=6

निम्नलिखितानां प्रश्नानां त्रयस्य संक्षिप्तम् उत्तरं देयम्—

(a) Explain any one of the basic social institution.

सामाजिकसंस्थानस्य मूलविभागानां कस्यापि एकस्य व्याख्या कार्या।

(b) What is Pāriṇāyya?

पारिणाय्यं किम्?

(c) What were the professions of women at the time of the Vedas?

वेदकालीने समाजे स्त्रीणां वृत्तयः काः आसन्?

(d) "धर्मशब्दः षड्विधः"

What are they?

के ते विभागाः?

(e) Write two sources of Dharma.

धर्मस्य उद्भवस्थानद्वयं लिखत।

(f) Write the names of one Buddhist and one Jaina works which possess descriptions of Indian social institutions.

कस्यापि एकस्य बौद्धग्रन्थस्य तथा एकस्य जैनग्रन्थस्य नामनी लेखनीये यत्र भारतीयसामाजिकसंस्थानानां वर्णना अस्ति।

3. Write an elaborate note on the Vedic society. 10

वैदिकसमाजविषये विस्तृतं विवरणं लेखनीयम्।

Or / अथवा

What are the Dharmasthānas? Discuss them fully.

धर्मस्थानानि कानि? सर्वेषां विस्तरेण आलोचना कार्या।

UNIT—II

(Structure of Society and Value of Life)

(Marks : 20)

4. How many castes are there? 1

कति वर्णाः सन्ति?

Or / अथवा

How many Āśramas are there?

कति आश्रमाः सन्ति?

5. Write short answers any two of the following questions : 2×2=4

अधोलिखितानां प्रश्नानां द्वयस्य संक्षिप्तम् उत्तरं देयम्—

(a) What are the Puruṣārthas?

पुरुषार्थाः के?

(b) Write the names of the castes.

वर्णानां नामानि लेखनीयानि।

(c) Mention how Varṇas are created according to the *Gītā*.

गीतानुसारेण वर्णानां सृष्टिः कथम् अभवद्, उल्लिख्यताम्।

(d) Mention any two Saṁskāras.

यस्य कस्यापि संस्कारद्वयस्य नामनी उल्लेखनीये।

6. Write a short note on any one of the following : 5

निम्नलिखितयोः एकस्य टीका लेखनीया—

वर्णसंकरः ; आश्रमव्यवस्था।

7. Answer any one of the following : 10

निम्नलिखितानाम् एकस्य उत्तरं देयम्—

(a) Give an account of the position of women in the time of the *Mahābhārata*.

महाभारतकाले समाजे स्त्रीणां स्थितिः कीदृशी आसीत्, वर्ण्यताम्।

(b) How Varāhamihira praises women in his *Bṛhatsamhitā*?

वराहमिहिरः बृहत्संहिताग्रन्थे कथं स्त्रीणां प्रशंसां करोति?

(c) What are the social rules for up-gradation and down-gradation of caste system in India?

भारतीयवर्णव्यवस्थायां वर्णानाम् उत्कर्षः अपकर्षश्च कैः सामाजिकनियमैः जायेते?

UNIT—III

(Indian Polity : Origin and Development)

(Marks : 20)

8. Answer any five of the following questions : $1 \times 5 = 5$

अधोलिखितानां पञ्चप्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

(a) What is Viśa?

'विश' इति. किम्?

(b) What is meant by the term 'Gaṇa'?

'गण' इति पदेन किं बुध्यते?

(c) What is Vidatha?

विदथ नामकं किम्?

(d) In which Chapter of *Manusāhita* the duties of king are discussed?

मनुसंहितायाः कस्मिन् अध्याये राजधर्माः वर्णिताः?

(e) Write any one essential quality of a king.

राज्ञः अत्यावश्यकगुणानां मध्ये एको लिख्यताम्।

(f) Who is a king-maker?

राजकर्ता कः?

(g) Who is the author of *Arthaśāstra*?

अर्थशास्त्रस्य रचयिता कः?

(h) Write the name of any Buddhist work in which the description of the Republic States is found.

कस्यापि एकस्य बौद्धग्रन्थस्य नाम लिख्यतां यत्र गणतन्त्रस्य वर्णना अस्ति।

(i) Who is the propagator of the philosophy of Satyāgraha?

'सत्याग्रह' इत्यस्य दर्शनस्य प्रणेता कः?

9. Write a note on Ratni. 5

रत्निविषये एका टीका लेखनीया।

Or / अथवा

What is Mātsyanyāya?

मात्स्यन्यायः कः?

10. Describe the coronation ceremony of Samrāt as you find in *Śatapathabrāhmaṇa*. 10

शतपथब्राह्मणे वर्णितस्य सम्राजः राज्याभिषेकस्य वर्णना देया।

Or / अथवा

Discuss about the relevance of Gandhian thought in modern period.

आधुनिकयुगे गान्धीमतस्य प्रासङ्गिकत्वम् आलोचनीयम्।

UNIT—IV

(Cardinal Theories and Thinkers of Indian Polity)

(Marks : 20)

11. Write short notes on any two of the following : 5×2=10

अधोलिखितानां कस्यापि द्वयस्य टीका लेखनीया—

मण्डलः ; कामन्दकः ; सोमदेवसूरि ; उपायचतुर्विधः।

12. Give a detailed account of three types of the State Power. 10

राज्यस्य शक्तित्रयविषये विस्तृतं विवरणं देयम्।

Or / अथवा

Write elaborately about the Saptāṅga theory of the State.

सप्तांगराज्यव्यवस्थाविषये वैशद्येन लिख्यताम्।

Or / अथवा

What is Śāḍgūṇya policy of war and peace? Write elaborately.

सन्धिविग्रहविषये षाड्गुण्यव्यवस्था का? सर्वं विशदं लिख्यताम्।
